

علم أصول الفقه

١٠-١٢-٩٢ حجية الظن في نفسه ٦١

دراسات الأستاذ:
مهدي الهادي الطهراني

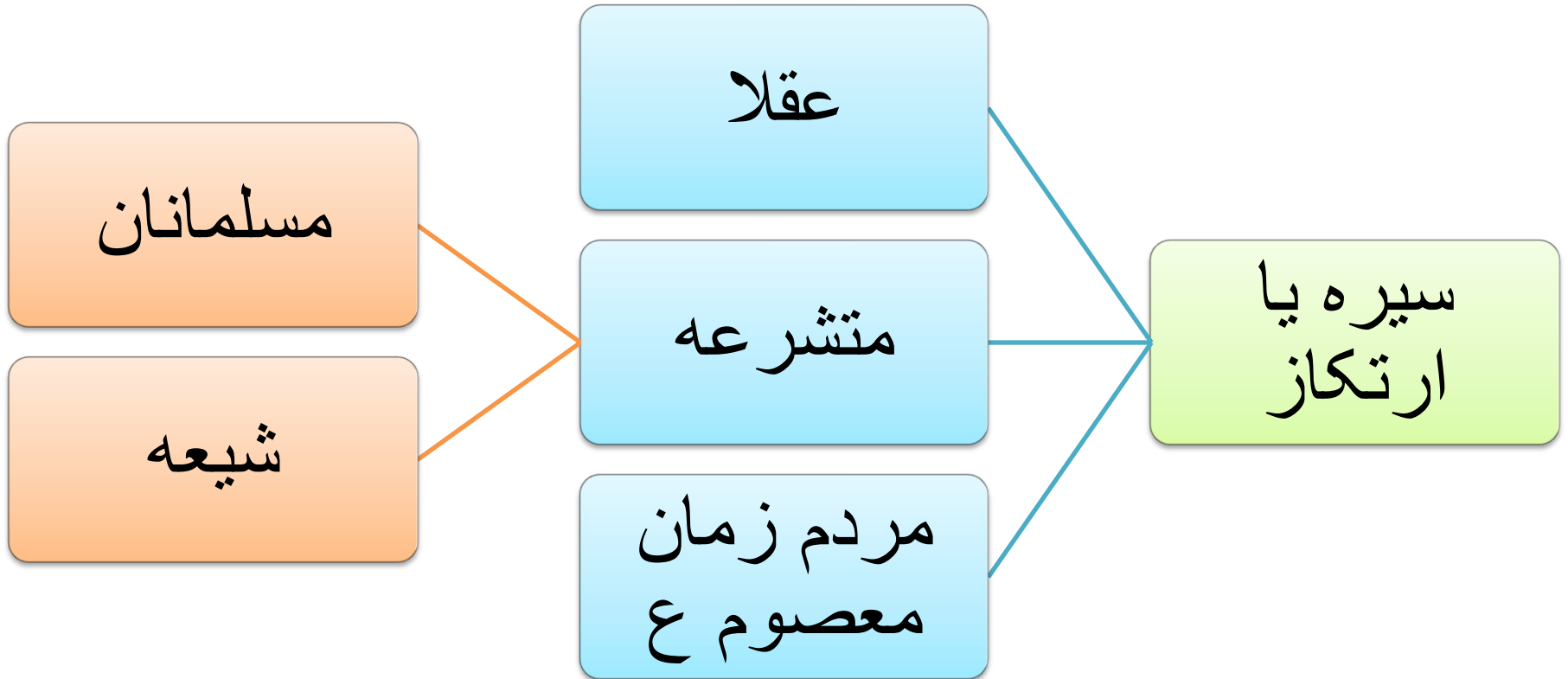
منش عملی و
عادات رفتاری

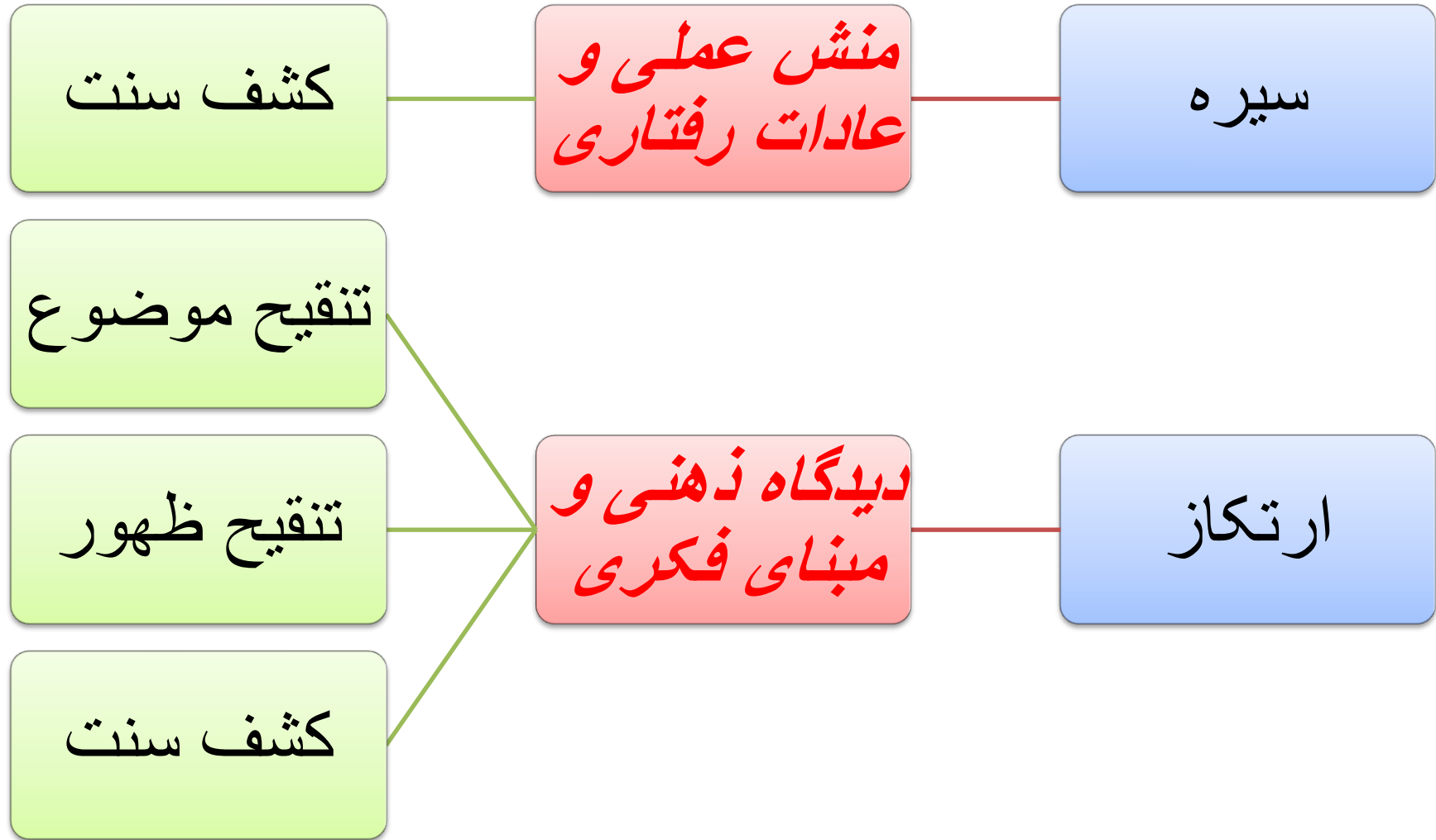
سیره

دیدگاه ذهنی و
مبنای فکری

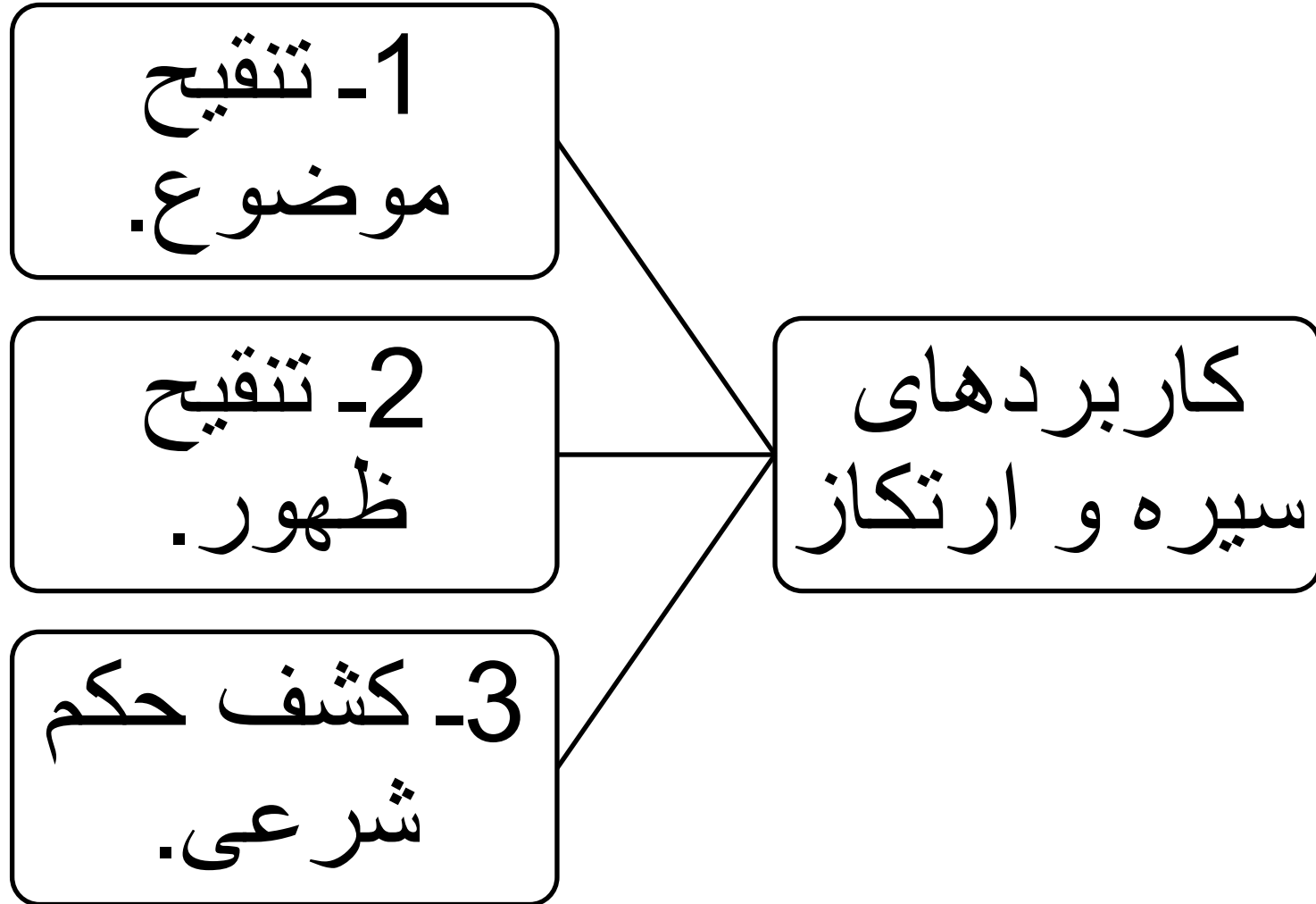
ارتکاز

میزان احتمال تأثیر موقعیت

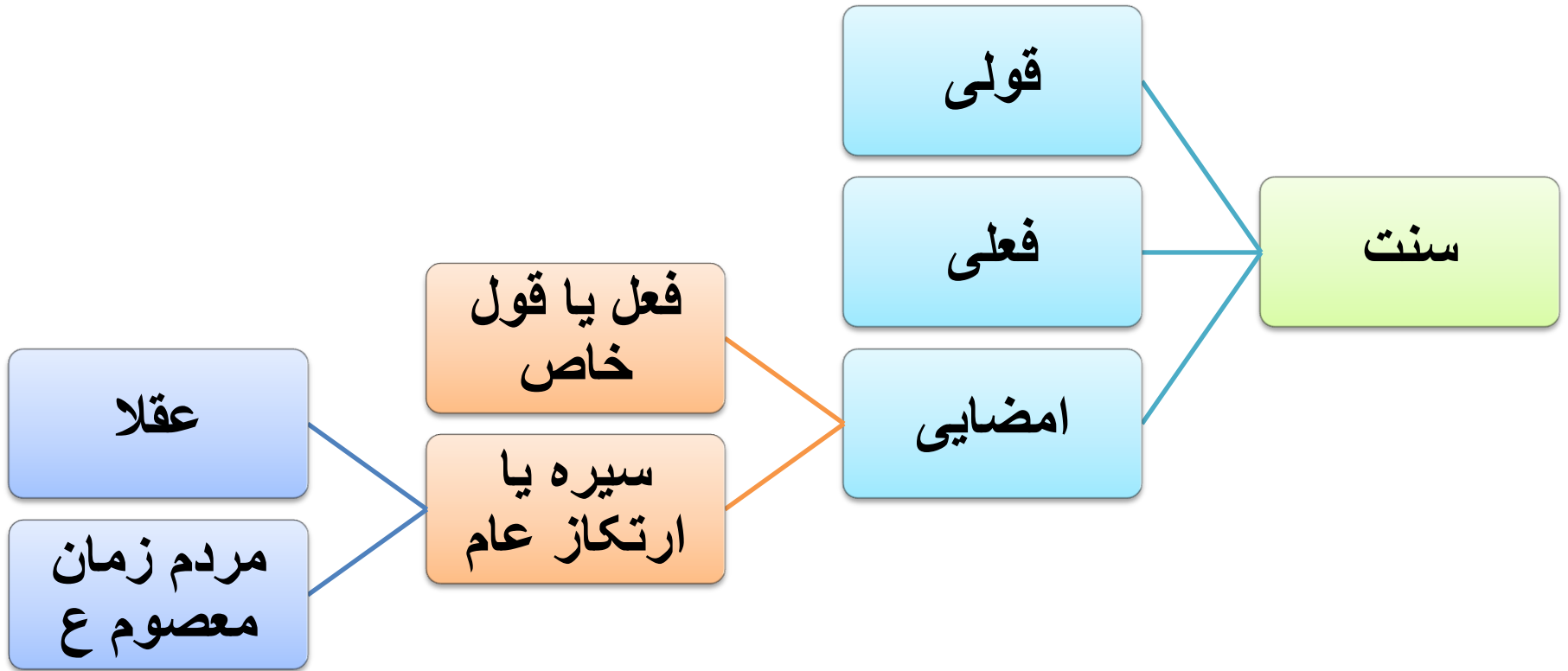

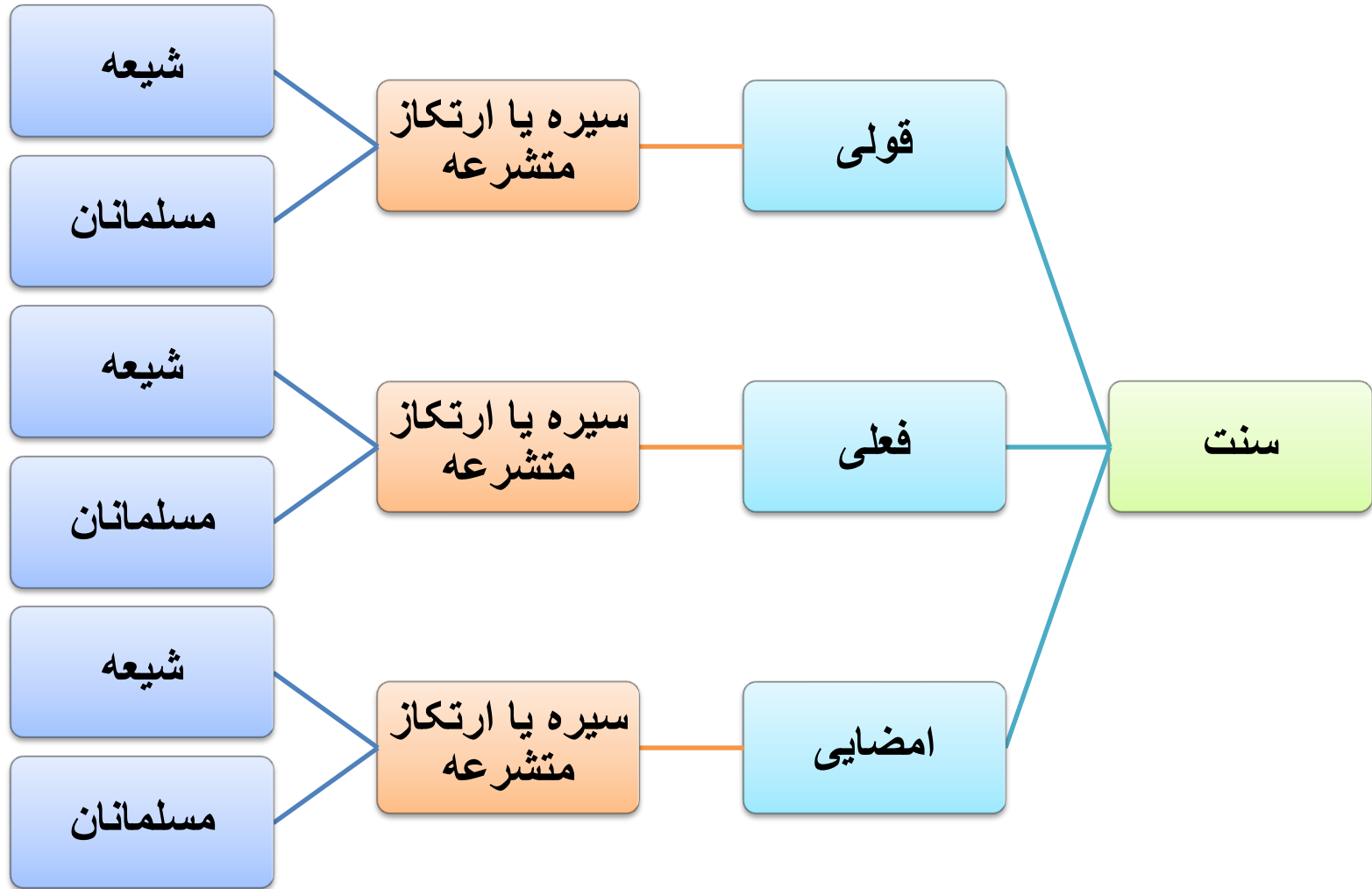
کاربردهای سیره و ارتکاز

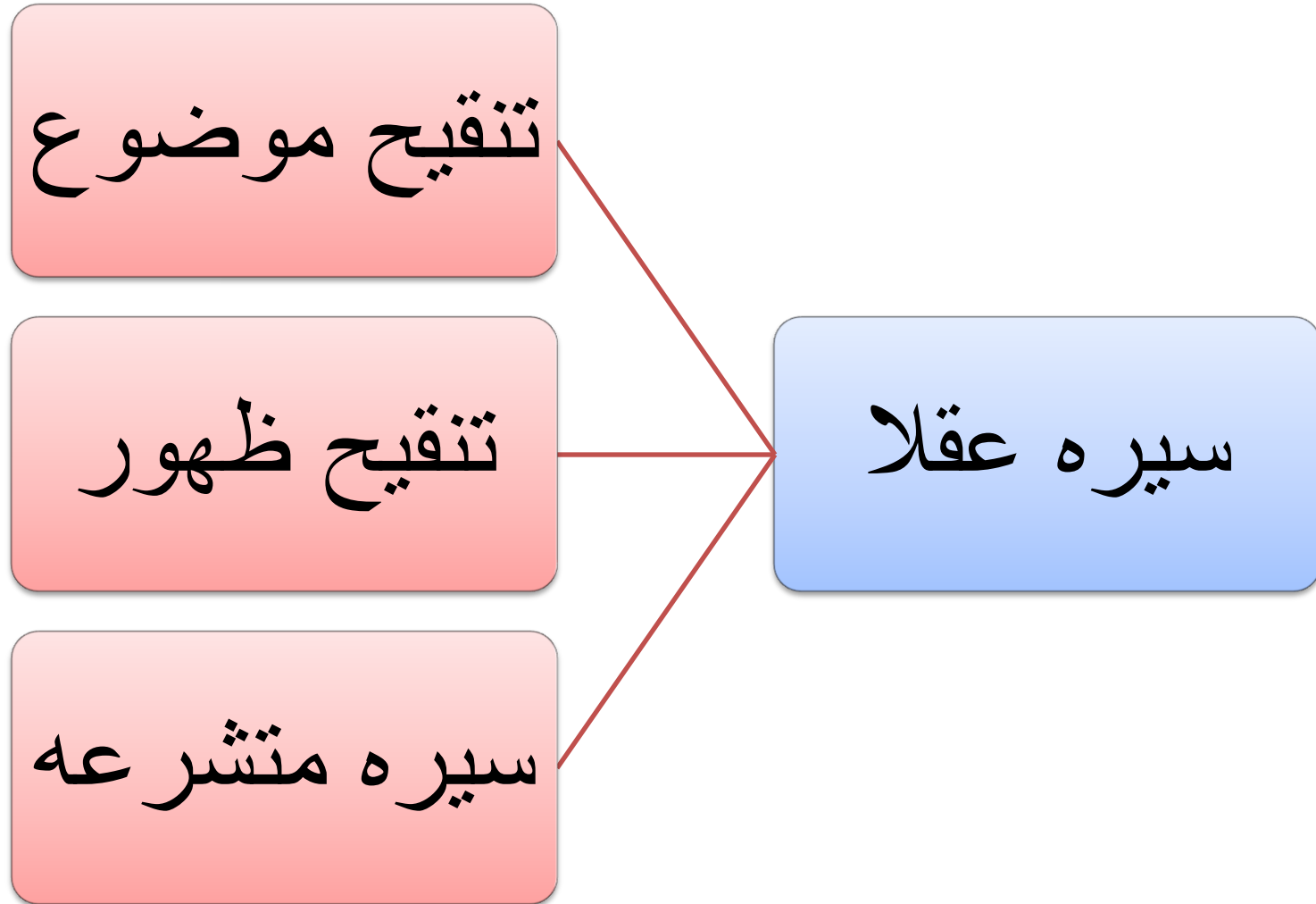

میزان احتمال تأثیر موقعیت

میزان احتمال تأثیر موقعیت

شرایط تمسک به یک سیره یا ارتکاز برای کشف حکم شرعی

احراز اتصال این
سیره یا ارتکاز به
زمان معصوم ع

احراز موافقت
معصوم ع با آن

شرایط تمسک به یک
سیره یا ارتکاز برای
کشف حکم شرعی

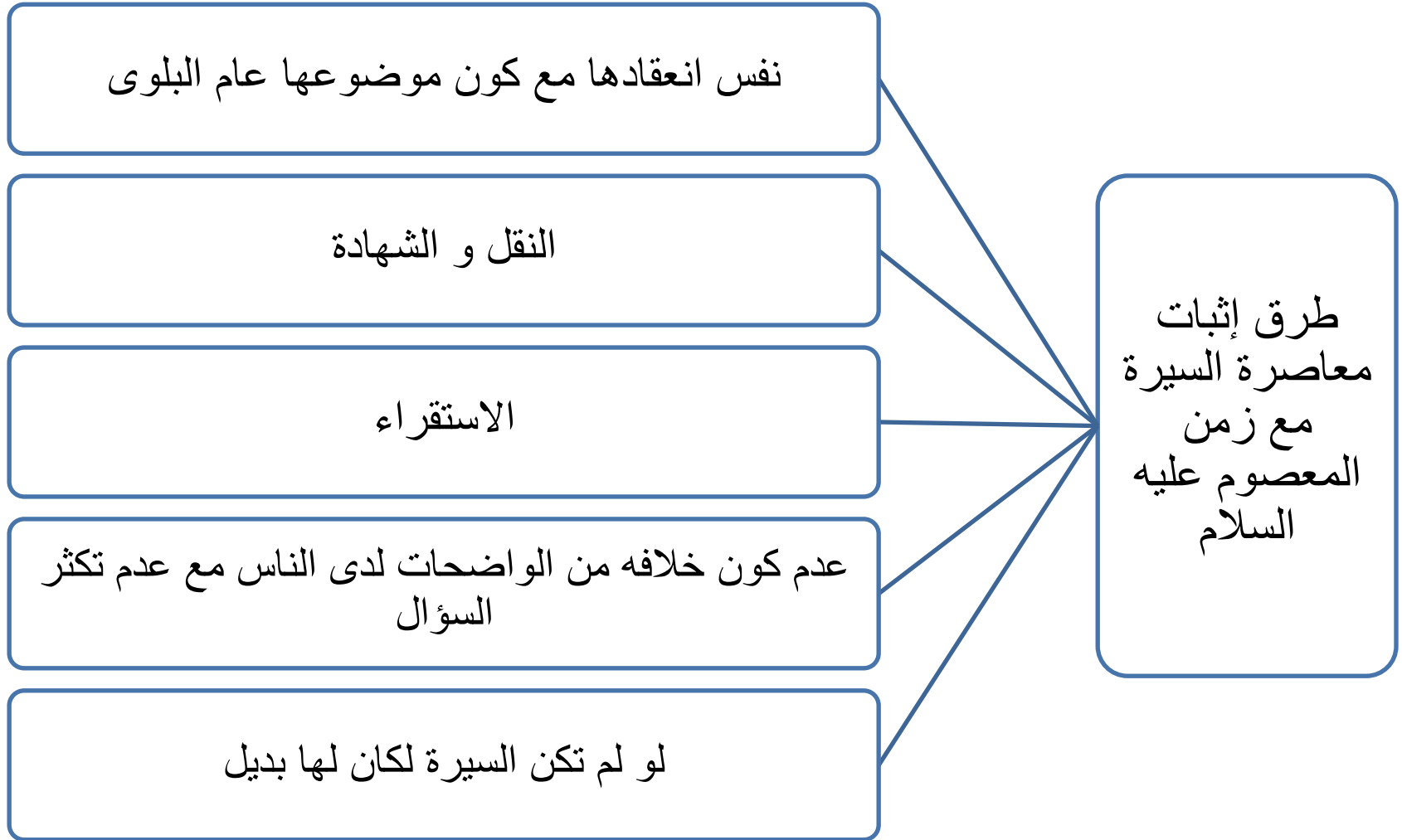
شرایط تمسک به یک سیره یا ارتکاز برای کشف حکم شرعی

احراز این سیره یا
ارتکاز

احراز عقلایی بودن
آن

شرایط احراز اتصال
سیره یا ارتکاز عقلا
به زمان معصوم ع

راه‌های کشف اتصال سیره و ارتکاز به زمان معصوم

راه‌های کشف اتصال سیره و ارتکاز به زمان معصوم

- بررسی راه‌های هفت‌گانه در یک نگاه
- به نظر ما هیچ یک از این راه‌ها راه دقیق و کامل برای اثبات اتصال سیره به زمان معصوم - علیه السلام - نبود.
- روش دستیابی به اتصال در انواع سیره و ارتکاز تفاوت دارد.

راه‌های کشف اتصال سیره و ارتکاز به زمان معصوم

- سیره و ارتکاز عقلا
- گفتیم مقصود ما از سیر یا ارتکاز عقلا آن منش عملی یا آن دیدگاه نظری است که از حیثیت عقلا بودن عقلا برخاسته باشد.

راه‌های کشف اتصال سیره و ارتکاز به زمان معصوم

- ارتکاز عقلا
- پس اگر احراز کنیم چیزی در نزد عقلا مرتکز است که برخاسته از عقلائیت آنها است، همین برای اتصالش به زمان معصوم - علیه السلام - کافی است؛ یعنی صرف احراز موضوع در مورد ارتکاز عقلا کافی است که بگوییم چنین ارتکازی در زمان معصوم - علیه السلام - هم وجود داشته است.

راه‌های کشف اتصال سیره و ارتکاز به زمان معصوم

- سیره عقلا
- در مورد سیره عقلا یعنی منش عملی عقلا نیز اگر برخاسته از حیثیت مشترک آنها باشد، برای احراز متصل بودن به زمان معصوم - علیه السلام - اضافه بر احراز موضوع یعنی اینکه چنین سیره‌ای وجود دارد و برخاسته از حیثیت مشترک عقلا است، باید وجود زمینه تحقق آن در زمان معصوم - علیه السلام - را هم احراز کنیم؛ زیرا ممکن است چیزی امروز جزء سیره عقلا باشد و از حیثیت عقلایی آنها هم نشأت گرفته باشد ولی در گذشته نباشد به این دلیل که شرایط تحقق خارجی اش در گذشته فراهم نبوده است.

راه‌های کشف اتصال سیره و ارتکاز به زمان معصوم

- ارتکاز و سیره متشرعه
- در ارتکاز و سیره متشرعی باید در ابتدا موضوع آن دو را احراز کنیم و سپس در ادامه به احراز اتصالشان پردازیم.

راه‌های کشف اتصال سیره و ارتکاز به زمان معصوم

- ما معمولاً با استفاده از روش **تحلیل**، عقلایی یا متشرعی بودن ارتکاز یا سیره را به دست می‌آوریم و از طریق **استقراء** یعنی مشاهده این ارتکاز یا سیره در بین جوامع یا افراد یا از طریق نقل، چه نقل مفید یقین و چه نقل غیر مفید یقین، می‌توانیم عقلایی بودن این ارتکاز یا سیره را تأیید کنیم.

راه‌های کشف اتصال سیره و ارتکاز به زمان معصوم

- احراز موضوع در ارتکاز و سیره متشرعی معمولاً آسان‌تر از احراز موضوع در سیره و ارتکاز عقلائی است؛ زیرا این نوع از ارتکازات و سیره‌ها در امور شرعی تحقق پیدا می‌کند؛ مثلاً ارتکاز و سیره متشرعه بر این مسأله قائم شده‌است که نماز **ظهر** جمعه را به صورت جهری ادا می‌کنند.
- معلوم است این ارتکاز و سیره مربوط به مسلمانان است؛ چون غیر از مسلمانان نماز جمعه نمی‌خوانند.

راه‌های کشف اتصال سیره و ارتکاز به زمان معصوم

- همچنین واضح است که مربوط به خصوصیت فرهنگی و ملی آن‌ها نیست؛ چون ایرانی از آن جهت که ایرانی است نماز **ظهر** جمعه ندارد. اسلام نماز **ظهر** جمعه آورده است و در نمازهای اسلامی جهر و اخفات مطرح است.

راه‌های کشف اتصال سیره و ارتکاز به زمان معصوم

- سیره متشرعه بر پاک بودن دم متخلف در ذبیحه قائم شده است. پاک بودن دم یک مسأله شرعی است و ربطی به مفهوم نظافت در نزد عقلا ندارد.

راه‌های کشف اتصال سیره و ارتکاز به زمان معصوم

- مشکل اصلی در ارتکاز و سیره متشرعی احراز اتصال است؛ چون تنها از اینکه متشرعه چنین دیدگاه یا منشی در این زمان دارند، نمی‌شود نتیجه گرفت که حتماً در گذشته تاریخ هم همین دیدگاه و منش را داشته‌اند.
- بنابراین اثبات اتکاز و سیره متشرعی سخت از اتصال در ارتکاز و سیره عقلایی و نیازمند زحمت اضافه است.